

KARIÉROVÁ ADAPTABILITA ŽÁKŮ ABSOLVENSTKÝCH ROČNÍKŮ VE STŘEDNÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ V KONTEXTU KARIÉROVĚ-SPECIFICKÉHO RODIČOVSKÉHO CHOVÁNÍ

CAREER ADAPTABILITY OF VOCATIONAL UPPER-SECONDARY SCHOOL GRADUATES IN THE CONTEXT OF CAREER-SPECIFIC PARENTAL BEHAVIORS

Hlad'o Petr, Hloušková Lenka, Lazarová Bohumíra

Klíčová slova: kariérová adaptabilita, rodičovská podpora, rodičovské chování, kariérové rozhodování, kariérový přechod

Key words: career adaptability, parental support, parental behavior, career decision-making, career transition

Teoretické a empirické práce poukazují na některé souvislosti mezi kariérově zaměřeným rodičovským chováním a připraveností adolescentů úspěšně zvládnout tranzitní úkoly spojené se vzděláváním a profesní kariérou. Výzkum v této oblasti však v České republice chybí. Cílem příspěvku je proto představit: (1) nástroj pro měření kariérové adaptability u českých adolescentů a jeho psychometrické vlastnosti, (2) prvotní poznatky o asociacích mezi kariérovou adaptabilitou a jejími dimenzemi, vnímanou kariérově zaměřeným rodičovským chováním a demografickými a školními proměnnými.

V průběhu vzdělávání na vyšší sekundární škole se musí adolescenti vypořádat s řadou přechodů, jejichž zvládnutí či nezvládnutí výrazně ovlivní jejich blízkou i vzdálenější vzdělávací a profesní perspektivu (Nurmi, 2004; Blustein et al., 2002). Teoretikové kariérového vývoje se proto dlouhodobě zaměřují na poznávání individuálních atributů, jež umožňují, aby se jedinec úspěšně vypořádal s tranzitními úkoly, které jsou spojené především s profesním životem (Hirschi & Valero, 2015). K posouzení připravenosti jedince na úspěšné zvládnutí tranzitních úkolů a schopnosti se připravit a vykonávat pracovní role byl navržen multidimenzionální konstrukt kariérové adaptability (Hartung, Porfeli, & Vondracek, 2008; více viz Hlad'o, 2016). Výzkumy ukazují, že rozvoj kariérové adaptability je ovlivňován nejenom faktory na straně jedince, ale je pozitivně asociován rovněž s těmi, jež souvisejí s kariérově-specifickou rodičovskou podporou a chováním (Guan et al., 2016, 2015; Hirschi, 2009).

Příspěvek je jedním z výstupů projektu „Career adaptability of vocational upper-secondary school graduates during the school-to-work transition“ podporovaného GA ČR (GA18-07537S). Prezentované poznatky vychází z první vlny

sběru dat u žáků absolventských ročníků na 48 středních odborných učilištích a středních odborných školách v JmK a MSK. Data byla sbírána v březnu až květnu 2018 prostřednictvím elektronických i tištěných dotazníků. Použitými nástroji jsou Career Adapt-Abilities Scale-Czech Form, Career Behavior Checklist-Czech a demografický a školní dotazník sestrojený pro účely výzkumu.

Příspěvek seznamuje s atributy nástroje, který byl ověřen pro měření kariérové adaptability u českých adolescentů studujících na středních odborných školách. Dále jsou představeny výsledky o vztahu mezi kariérovou adaptabilitou, kariérově-specifickým rodičovským chováním a vybranými demografickými a školními proměnnými.

Abstract: The paper presents the preliminary findings about the instrument Career Adapt-Abilities Scale-Czech Form that have been validated to measure career adaptability by Czech adolescents studying at vocational upper-secondary schools. Results on association between career adaptability, career-specific parental behaviors and selected demographic and school variables are presented.

Literatura/References:

- Hartung, P. J., Porfeli, E. J., & Vondracek, F. W. (2008). *Career adaptability in childhood*. *Career Development Quarterly*, 57(1), 63–74.
- Hlaďo, P. (2016). *Psychosociální konstrukt kariérové adaptability z pohledu teorie a empirické evidence – přehledová studie*. *Lifelong Learning*, 6(3), 102–125.
- Guan, P., Capezio, A., Restubog, S. L. D., Read, S., Lajom, J. A. L., & Li, M. (2016). *The role of traditionality in the relationships among parental support, career decision-making self-efficacy and career adaptability*. *Journal of Vocational Behavior*, 94, 114–123.